

законодавства України у відповідність до міжнародного законодавства; необхідність удосконалення моделі державного регулювання галузі цивільної авіації, з чітким розмежуванням функцій і повноважень; необхідність створення рівних і прозорих умов для функціонування ринків авіаційних перевезень, наземного обслуговування та інших супутніх ринків, що функціонують в цивільній авіації, з метою розвитку конкуренції та якості послуг; повільне впровадження сучасних методів забезпечення та нагляду за безпекою польотів; слабка зовнішня політика України по просуванню авіації власного виробництва на зовнішні ринки; непрозорість діяльності держорганів для зацікавлених підприємств і громадськості.

Транспортна система повинна стати більш технологічною, для чого слід інтенсивніше застосовувати досягнення логістики та інноваційних технологій, приділяючи при цьому особливу увагу різним аспектам безпеки на транспорті та охороні навколишнього середовища.

Загальні питання розвитку транспортної галузі є водночас і її перспективи для його рівня розвитку. Так у програмах перспективного розвитку України на довгострокові періоди вказуються про ратифікацію міжнародних конвенцій та угод, але не відображені практичні заходи реалізації з переліком робіт та строками їх виконання.

Так загальним фактором успішного розвитку позиції «Інфраструктура» у зовнішньоекономічній діяльності транспортних підприємств України є системність, комплексність та практичні рекомендації щодо розвитку «слабких» сторін транспортної галузі.

ПЛАТЕЖІ ЗА ЕКОСИСТЕМНІ ПОСЛУГИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Рибак Г.І., к.е.н.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Як відомо, теорема Р. Коуза підкреслює, що компенсація за використання ресурсів або будь-яких змін якості ресурсів загального користування можлива лише у випадку чіткої специфікації прав власності на ці ресурси. Тому компенсувати збитки можливо лише на підставі ретельних підрахунків.

Теоретичною основою таких підрахунків може стати концепція екосистемних послуг і платежів за ці послуги. Сьогодні переважна частина екосистемних послуг залишається безкоштовною, що являє собою класичний приклад «провалів ринку» з досить негативними наслідками для сталості екосистем і якості життя людей, зокрема, у великих містах.

Корпоративна оцінка екосистемних послуг включає:

1) оцінку змін цінності екосистемних послуг при виборі з альтернативних сценаріїв ведення бізнесу й пов'язаного з ними впливу на навколишнє середовище;

- 2) оцінку повної вигоди від екосистемних послуг;
- 3) оцінку розподілу витрат і вигід від екосистемних послуг між зацікавленими сторонами;
- 4) визначення джерел доходів і компенсацій втрат між зацікавленими сторонами [1, с. 45].

Однією з найбільш перспективних для оцінки екосистемних послуг є концепція загальної економічної вартості [2, с. 23]. Таку вартість (total economic value, V_{TE}) визначають як суму чотирьох складників:

$$V_{TE} = V_D + V_I + V_P + V_{Ae} \quad (1)$$

де V_D (пряма цінність) – вартість вигоди використання екосистемних послуг споживачами в даному регіоні;

V_I (непряма цінність) – вартість вигоди використання екосистемних послуг споживачами поза межами регіону;

V_P (потенційна або альтернативна цінність) – вартість вигоди послуг екосистем, що поки не використовуються (зберігаються або охороняються), але можуть використовуватися в майбутньому;

V_{Ae} (естетична цінність) – вартість вигоди послуг екосистем, що не будуть використовуватися у майбутньому даним поколінням населення, яке отримує власне естетичне задоволення в цей час і прагне продовжити це задоволення для майбутніх поколінь.

Використовуючи ринкові й квазіціни (позаринкові, сурогатні) для визначення вартості екосистемних послуг, рівняння (1) можна надати таким чином:

$$V_e = P_m Q_m + P_s Q_s, \quad (2)$$

де V_e – вартість екосистемних послуг у грошовому вигляді;

Q_m – кількість послуг за ринковими цінами;

Q_s – кількість послуг за сурогатними цінами;

P_m – ринкова ціна одиниці екосистемних послуг за ринковими цінами;

P_s – квазіціна одиниці екосистемних послуг за сурогатними цінами.

Застосування сурогатних світових цін доцільно, тому що масштаби використання ринкових цін поки обмежені політично, географічно і за обсягами викидів. Характерним прикладом є скептичне ставлення адміністрації президента США Д. Трампа до Паризької угоди з клімату. В імовірному майбутньому, за умов реалізації Паризької угоди, квазіціни можуть трансформуватися у світові ринкові ціни.

З точки зору стратегування, оцінка екосистемних послуг особливо перспективна для мегаполісів, які є головним джерелом антропогенних викидів парникових газів і пов'язаних з ними змін клімату.

Використовуючи рівняння (2), можна одержати більш повну економічну оцінку екосистемних послуг і обґрунтувати систему платежів за їх надання.

Організація системи платежів за екосистемні послуги актуальна й для України, насамперед для двох груп територій:

1) з особливо коштовними (унікальними) природними об'єктами (Карпати, природні парки та ін.);

2) навколо найбільших міст, у першу чергу Києва. Наприклад, лісові й водні екосистеми Київської області багато в чому визначають якість життя киян, тому збереження й підтримка стабільності зазначених екосистем на основі різних варіантів платежів за екосистемні послуги, на наш погляд, є імперативом столичної еколого-економічної політики на довгострокову перспективу.

Ключова роль держави полягає в тому, що вона повинна свідомо, використовуючи всю потужність політики, забезпечувати відновлення природних ресурсів загального користування. У сучасній Україні не існує єдиного підходу до природоохоронних заходів, оскільки більша їх частина реалізується на рівні органів місцевого самоврядування.

Місцеве самоврядування та екологічні служби можуть отримувати необхідні ресурси від підприємств, створювати спеціальні фонди, в тому числі страхові. Необхідна повноцінна та постійно діюча система моніторингу, яка буде діяти не вибірково, а повно враховуючи обсяг, наприклад, викидів шкідливих речовин та споживання ресурсів загального користування.

Платником екологічних коштів має бути кожний, оскільки всі ми, отримуючи прибуток від підприємницької діяльності, або за власними побутовими потребами впливаємо на довкілля, різною мірою користуючись благами, на які витрачені природні ресурси та у відтворенні яких виникли шкідливі речовини.

Література:

1. Карлін М.І., Борисюк О.В., Стацук О.В. Роль структурних елементів «зелених фінансів» у фінансових системах зарубіжних країн: досвід для України. Економіка і фінанси. 2017. Випуск № 8. С. 41-53.

2. Бобылев С.Н., Захаров В.М. Экосистемные услуги и экономика. М.: Институт устойчивого развития, ЦЭПР, 2009. 72 с.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОГО СВІТОВОГО РИТЕЙЛЮ

Смольнякова Н.М., к.е.н, професор,

Волосов А.М., старший викладач

Харківський державний університет харчування та торгівлі

Важливою рисою сучасності виступають процеси глобалізації, притаманні всім сферам життєдіяльності. Спочатку зміст терміну «глобалізація» характеризувався як феномен злиття ринків окремих товарів і